

ZPRÁVY

<<http://userweb.pedf.cuni.cz/wp/pvch/files/2011/11/proceedings.pdf>>.

Konference i tento příspěvek byly podpořeny výzkumným záměrem

MSM 002162086 – Učitelská profese v měnících se požadavcích na vzdělávání.

Martin Rusek, Pavel Beneš

Oslavy výročí 20 let vzniku COŽP UK – a nezbytné bilancování

V den, kdy léto se láme do podzimu nejen symbolicky, ale přináší již změnu skutečnou, 19. 9. 2012, se ve vile Lanna konal seminář k dvaceti letům Centra pro otázky životního prostředí (meteorologové přítomní celé akci ovšem pomohli odvrátit nejhorší nečas). Pozváni byli mj. rektor UK, prorektor, kvestor, předseda senátu UK, kancléř UK, tiskový mluvčí UK, členové vědecké rady COŽP, členové oborové rady, děkani všech fakult univerzity a ředitelé či jiní zástupci jejích dalších součástí a také představitelé fakulty, se kterou nejvíce spolupracujeme – Fakulty humanitních studií. Hostů v čele s Jeho Magnificencí Prof. RNDr. Václavem Hamplm, DrSc., se sešlo opravdu hodně, a tak kromě vynikající přednášky prof. Lubomíra Mlčocha, který uvedl téma životního prostředí do širších souvislostí – a samozřejmě kromě vynikající atmosféry a jídla, za které je třeba poděkovat pořadatelům – to byla příležitost k bilancování a snad též i k diskusi nad tím, co dobrého jsme za tuto poměrně krátkou dobu

učinili, kam zaměřujeme svou energii nyní a jak pokračovat dál.

Především je nutno říci, čím COŽP je: samostatnou součástí Univerzity s poměrně originálním statutem, který zakotvil jeho hlavní poslání – podporovat mezioborový dialog na úrovni národní i mezinárodní. V době svého vzniku ztělesňovalo Centrum diskuse o vizích „lepšího světa“, který se zdál být na dosah a k němuž všeobecné úsilí přirozeně směřovalo; účinná ochrana přírodních zdrojů, přírody a životního prostředí byla a je neodmyslitelnou součástí této vize. Tento idealismus je tak vepsán do základů samotného fungování instituce, která od svého vzniku prodělala velmi dynamický vývoj. Za dobu existence Centra byl idealismus zakladatelů (často bolestně) konfrontován s realitou, tento vývoj však zatím vždy přirozeně vedl k obrodě, proměně v nových souvislostech environmentálních oborů a v kontextu politické situace a ve výsledku znamenal posílení – nejen co do počtu zaměstnanců (od původních pěti k dnešním cca dvaceti), záběru témat, jimiž se zabýváme, ale také (snad) co se týče kvality práce a jejích výsledků.

Existence COŽP UK vždy těsně souvisela s aktuálním stavem celosvětových diskusí na téma udržitelného rozvoje, které vycházejí z filozofických a etických úvah, pragmaticky však směřují k tvorbě strategií, akčních plánů, hodnocení účinnosti přijatých postupů a reflexi. Obecné strategické rámce (jako byla například Agenda 21, rozuměj pro 21. století, přijatá v roce 1992) bývají rozpracovány do konkrétních opatření, přičemž úlohou vědy bylo vždy přispívat znalostmi příčin jevů i možností řešení. Vývoj environmentálních disciplín, které v takovém rámci mají své pevné místo, je ovšem ve srovnání s vývojem jiných vědních oborů značně „urychlen“ – výzkumné otázky i praktické problémy jsou generovány podstatně rychleji, než je na ně možné odpovídat a řešit je. Kromě toho jsou ale tyto odpovědi málokdy jednoznačné a řešení bývají konfliktní či vyžadují hlubší změny v různých sférách společnosti včetně jejího vzdělávacího systému. Dnes se již proto hovoří též o nutnosti transformovat model univerzity jako uzavřené „věže ze slonoviny“ (Ivory Tower) a zajistit její větší otevřenost vůči společenskému dialogu a potřebám, přičemž se staví na přirozené autoritě akademického prostředí a jeho určujícím vlivu při prosazování dlouhodobých společenských zájmů.

Po dvaceti letech můžeme bilancovat, co nového přinesla malá instituce, jejímž původním posláním

bylo „vytvářet kapacity“ mimo vlastní institucionální rámec. Vstřícný přístup vůči všem, kteří mají podobně (holisticky – ve smyslu společného, hodnotově utvářeného prostoru) formulované cíle, je nadále rozvíjen, a to v závislosti na dění v oboru, který mezioborovou spolupráci vyžaduje. V okruhu našeho zájmu se však v několika minulých desetiletích odehrály významné změny, které znamenaly zásadní přehodnocení právě oněch společných principů: pokročilo se od běžně užívaného pojmu životního prostředí, který rozšiřoval pojetí přírody (plně „v kompetenci“ přírodních zákonitostí) o společenskovední hlediska (vliv člověka a jeho odpovědnosti), a postupně byl nahrazen konceptem udržitelného rozvoje. To pak vedlo od pouhého vyhledávání problémů (řešitelných převážně technicky) k interdisciplinárnímu dialogu (kdy výzkumné otázky měly často původ v potřebě vytvářet společné strategie, ať již výzkumné, nebo politické) a k širšímu zapojení společenských aktérů do těchto debat o budoucnosti, přičemž se proměnila též role zúčastněných „hráčů“ a také úloha samotné vědy: ve smyslu její větší otevřenosti a demokratizace. V tomto „varném kotli“ široce vedených diskusí, jejichž významnou dimenzí je starost o budoucnost světa s jeho životodárnými systémy, se zrodily i nové obory vědecké (například environmentální ekonomie nebo zkoumání indikátorů UR), k jejichž rozvoji jsme měli tu čest také přispět.

ZPRÁVY

Náš institucionální vývoj tak představuje „případovou studii“ vzniku a růstu vědecké disciplíny, jejíž vnitřní dynamika je v tomto případě poháněna úkoly povahy celospolečenské, a naše historie tak klade zajímavé otázky o propojení vědy a politiky, teorie a praxe; v neposlední řadě je i odrazem vývoje české společnosti a příkladem fungování akademických pravidel v jistém limitním (tedy tradicemi ne plně zajištěném) případě. Mnohé z těchto změn a milníků vývoje jsme totiž měli možnost zakusit na vlastní kůži, jelikož především pohyby a změny v obecných vzdělávacích strategiích či univerzitních plánech dopadaly s větší silou na malé pracoviště, nechráněné „buffer“ mechanismy, které se dosud nestačily vyvinout. A tak, kromě vizí a zcela konkrétních představ o budoucnosti, které souvisely s vývojem podobných pracovišť v zahraničí, zde působily

i čistě národně specifické požadavky na kvalitu vědecké práce a výuky, otevírání (či uzavírání) prostoru pro zapojení do akademického prostředí a v neposlední řadě i nutnost financovat činnost z vlastních projektových zdrojů. Záslouhou (někdy těžce držených) akademických svobod se nám daří vyrovnávat nepříznivě působící výkyvy české environmentálně orientované politiky a částečně i prosazovat představy vlastní, a to nejen na půdě univerzity, v mezinárodním společenství vědců našeho oboru, ale i v oblasti politik udržitelného rozvoje. Aktivně tak utváříme nejen scénu odbornou, ale též se snažíme působit na českou společnost ve smyslu pěstování úcty k jistým hodnotám, a to především v zájmu ochrany životodárných přírodních zdrojů a zajištění potřeb budoucích generací.

Jana Dlouhá

CHER 2012 Conference Report

The Consortium of Higher Education Researchers (CHER) held its 25th annual conference in Belgrade on September 10th to 12th. CHER (pronounced like the furniture ‘chair’ not the singer) is an international network of researchers, based in Europe but drawing about a quarter of its membership from outside the region. At twenty five, it is the oldest higher education research organization

in Europe, but the anniversary aspect of the conference remained understated; there was only one session devoted specifically to it, a late afternoon panel, chaired by Christine Musselin, where Ulrich Teichler and Frans van Vught reflected on how the field has developed and discussed where it is headed. A lively discussion followed, with many of those present expressing their own recollections and ideas. The self-reflective spirit of the 25th anniversary carried through to the post-conference symposium *Past,*